

Meditace a pokušitelské myšlenky

Rudolf Steiner

Esoterní hodina, Berlín, 29. října 1909

Minule jsme hovořili o tom, že při svých meditacích máme ponechat venku veškeré myšlenky a úsudky související s vnějším životem. Brána, kterou při meditaci procházíme, je jako úzká štěrbina, a co si s sebou vezmeme v podobě myšlenek nepatřících k meditaci, působí jako stravující oheň na to, co má vzklíčit v našem nitru. Meditující je vystaven nesmírně velkému pokušení, aby takové myšlenky vzal s sebou. Není však nutné, aby měl pocit obavy z toho, že všechny myšlenky, které se mu během meditace vnučují, táhnou mu hlavou a pocházejí z každodenního života, budou mít uvedený účinek. Myšlenky, jež by esoterik měl rozpoznat jako nebezpečné, jsou myšlenky pokušitelské. Minule jsme viděli, že všechny vlastnosti, které máme, v nás nutně podmiňují také svůj protipól, že má-li tedy v sobě někdo strach, musí v sobě v nějaké podobě nutně chovat také pocity nenávisti, které možná objeví teprve při velmi subtilním pozorování. Tak jako vlastnosti, i velké pravdy a vůbec všechny věci mají ve světě svůj protipól.

Můžeme to vidět na dvou výrocích toho největšího, kdo kdy chodil po Zemi. Když se Krista jednou zeptali, jaký má být člověk, odpověděl: „Buďte dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec.“ A když mu jednou řekli, že je dokonalý, odpověděl: „Proč mi říkáš dokonalý (neboli dobrý)? Nikdo není dobrý, jedině Bůh.“ - Jak tomu máme rozumět, že je nám na jedné straně řečeno: „Buďte dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec“? Esoterik si musí v první řadě uvědomit, že usiluje o dosažení vznešeného ideálu, ale že tento ideál, k němuž se ve své mysli stále obrací, pro něj není nikdy dosažitelný. A jak to, že osobnost, která se nám jeví jako ztělesnění toho, čeho bychom chtěli dosáhnout, říká: „Proč mi říkáš dokonalý? Jedině Bůh je dokonalý“? - Musíme si uvědomit, že k nám takto promlouvá ve své lidské podobě a že dokud v ní přebývá, promlouvá k nám ze své lidskosti, ale jako nevtělený Logos by mluvil jinak.

Když se nyní v usebrání, s těmi správnými city, které v sobě má esoterik rozvinout a které jsou tím nejdůležitějším, pohroužíme do těchto slov jako meditační látky, a kdybychom náhle vedle sebe zaslechli něco jako: „To jsem ti

přece vždycky říkal, že všechny věci na světě mají dvě strany“, pak by to byla pokušitelská myšlenka. O co jí jde? To, co nám bylo dáno jako svátá meditační látka, jako pravda z vyšších světů, chce stáhnout dolů, do triviality. A tady si esoterik musí uvědomit, že tato triviální myšlenka: „Všechno na světě má dvě stránky“, je také pravda, že to je každodenní pravda, nad niž se člověk může povznést, když ji pozná jako správnou, když ji snadno pochopí rozumem.

Měl by si však uvědomit, že když se povznese nad nějakou myšlenku, existuje něco, co ho může u protipólu této myšlenky povznést stejně vysoko na druhou stranu. Tento protipól, duchovní pravda daná nám z vyšších světů, se chápe citem, nikoli rozumem, a tento cit povznáší do výšin božství a otevírá výhled do tvořitelských dílen skrze to, co se v citu vynořuje ve slovech „Z jedničky stává se dvojka“. V meditaci nad takovými slovy se probouzejí tvořivé síly. Slova „Z jedničky stává se dvojka“ patří k nejhlubším mystériím čísel. Jednička je číslem jednoty. A když se k jedničce přidá druhá, když se z ní vyvine, máme tím zjevení. Dvojka je tedy číslem zjevení. Můžeme si to demonstrovat jako jednoduchý aritmetický příklad, když jako jednotu vezmeme jablko, rozkrojíme ho a vytvoříme dvojnost.

Kdo čte kapitolu o mystériích v mé knize „Křesťanství jako mystická skutečnost“ meditativně, tomu v ní může tato pravda svitnout sama od sebe a může ho nést k výšinám kosmických skutečností. Zdánlivě jednoduchá věta jako „Z jedničky stává se dvojka“, se může stát meditační látkou.

Ti, kdo píšou knihy, jejichž obsah je vhodný jako meditační látka, musí překonat velké pokušení. Jsou knihy o těch nejvyšších pravdách, které když člověk čte, tak ho z nich ovane mrazivý chlad, určitá rezervovanost a suchopárnost - a jsou jiné knihy, z nichž k němu proudí hřejivý cit, žár. Tyto v sobě mají pro mnoho lidí cosi okouzujícího, a leckdo jim dá proto přednost před těmi prvně jmenovanými. A v tom spočívá pro pisatele pokušení, aby do svých sdělení vložil své vlastní city, své vlastní nadšení a sdělil ho čtenáři. Jak to na čtenáře působí? Jestliže se pisatel dokázal zdržet všech vlastních citů a poskytnout jen čistou, cudnou myšlenku pravdy, která je jako chrám, jako ryzí, cudné mysterijní chrámy starověku, potom se jen touto čistou myšlenkou v žáku něco rozsvítí, zažehne a povede ho do výšin poznání. Zato spisy, jimiž proudí city pisatele, působí na čtenáře jako stravující oheň a nedají vzejít jeho vlastní jiskře.

V dávných dobách, ve starých mysterijních školách nebylo možné podávat tímto způsobem žáku žádná sdělení. Mnohé z toho, co nyní sdělujeme slovy,

musel prožívat v obrazech. Jeden z prvních obrazů, který mu byl ukázán a nad kterým měl meditovat, byl tento: Byl zaveden do temné místnosti. Před ním se pak temnota rozjasnila a on spatřil okřídleného starce sledujícího modře zářící ženskou postavu. V tomto obraze spatřil něco, co jinak na Zemi vidět nemohl, a měl mu tím být objasněn okamžik po smrti, kdy člověk pozpátku sleduje svůj život. Proto bylo to, čím je člověk obvykle před smrtí, znázorněno jako stařec - ovšem okřídlený, aby se naznačilo, že již prošel branou smrti - a modrá ženská postava znázorňovala život, který on zpětně sleduje.

Takto už se dnes neučí; dnes musí být nezbytné city zažehnuty čirou myšlenkou. Ke své meditaci musíme přistupovat ze světa, v němž všude působí Bůh, jehož nevidíme: z Boha jsme zrozeni; v oné úzké štěrbině nás přijímá Kristus; v Kristu umíráme, abychom znovu ožili na druhé straně, v Duchu svátém.

GA 266/1